

Økonomisk uvej rammer landbruget

LANDBRUG: Tungt lastet med gæld sejler de danske landmænd nu ind i en økonomisk storm. Mange bedrifter har knap kunnet holdes flydende under de seneste års højkonjunktur. Nu bliver det alvor.

LARS ATTRUP

lars.attrup@jp.dk

Et økonomisk uvej trækker sammen om dansk landbrug. Priserne på mælk, korn og svinekød styrtedykker, og en stor del af landmændene sejler ind i krisen på bedrifter, der ligger meget lavt i vandet, fordi de er tungt lastet med gæld.

Nye tal fra Landbrug & Fødevarer, L&F, viser således, at erhvervets enorme gæld er som støbt i beton. Selv i 2012 og 2013, hvor landbrugets driftsindtjening var rekordhøj, formåede erhvervet hverken at reducere realkreditgælden på 275 mia. kr. eller bankgælden på 65 mia. kr.

»Det er bekymrende, at landbrugets gæld ikke er blevet reduceret i en periode, hvor indtjeningen har været højere end normalt. Det viser, at mange landbrug er meget sårbare økonomisk og vil have vanskeligt ved at klare en periode med stigende renter eller faldende priser på landbrugsvarer,« påpeger Klaus Kaiser, erhvervsøkonomisk chef på Videncentret for Landbrug.

På kort sigt tyder intet på, at erhvervet bliver ramt af rentestigninger.

»Til gengæld er priserne på både korn, mælk og svinekød stærkt faldende, og erhvervet er på vej ind i en periode, hvor indtjeningen fra driften vil være langt lavere, end det har været tilfældet de seneste år. Dermed bliver det vanskeligere at løfte gælden. Man kan godt frygte, at erhvervets gæld de kommende år kommer til at stige, fordi en del landmænd får behov for at dække underskud på driften med lånte penge,« advarer Klaus Kaiser.

Opskruede priser

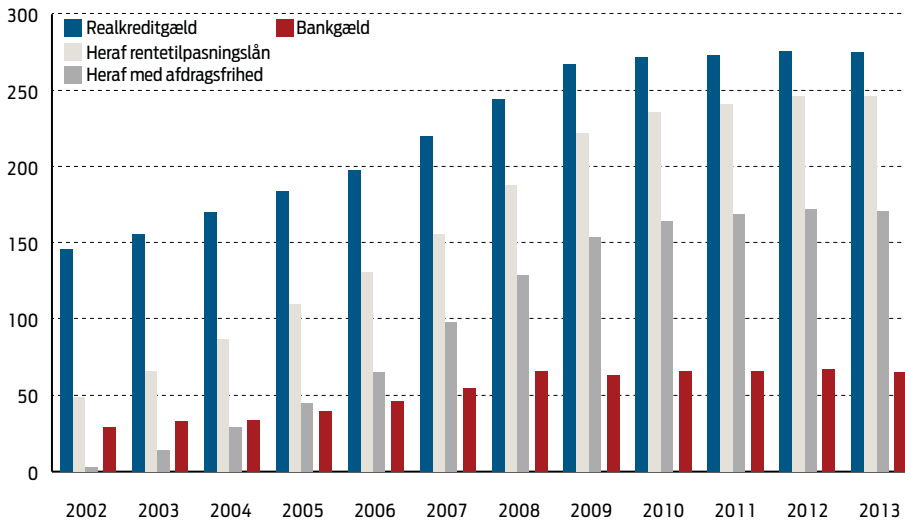
Frem til 2009 voksede gælden i landbruget eksplosivt. Dels fordi mange landmænd i de år ekspanderede ved at opkøbe landbrugsjord eller bygge stalde til priser, som var langt højere end den efterfølgende drift kunne forrente. Dels fordi mange landmænd tabte store summer på renteswaps samt spekulation i aktier og valuta eller investeringer i bl.a. vindmøller.

Jordpriserne er siden 2008 faldet omkring 40 pct., og størstedelen af de spekulative investeringer er for længst afviklet og tabene realiseret. Tilbage står imidlertid en gæld, som er langt større end driften af landbrugene kan forrente.

»På rigtig mange bedrifter er indtjeningen ganske enkelt for lav i forhold til gælden. Disse bedrifter er fanget i en ond cirkel: De har optaget for stor gæld, og renteburden er med til at presse deres bundlinje ned i det røde felt og dermed skabe behov for at låne endnu flere penge,« siger Klaus Kaiser.

Udviklingen i landbrugets gæld (mia. kr.)

Landbruget er ude af stand til at afdrage på den kæmpe gæld, som blev optaget før finanskrisen.

JP-grafik: SOFIE DIDERIKSEN

Kilde: Danmarks Statistik / Landbrug & Fødevarer

LANDBRUG

Gælden tynger

Landbrugets totale gæld er omkring 360 mia. kr., hvoraf 275 mia. kr. er realkreditgæld, og 65 mia. kr. er bankgæld. Resten af gælden udgøres af skyldig moms, skatter, varegæld m.m.

Landbrugets indtjening har de seneste år været rekordhøj, men erhvervet har i 2013 kun reduceret realkreditgælden med 0,67 mia. kr. svarende til et fald på 0,2 pct.

Af realkreditgælden er 246 mia. kr. (90 pct.) med variabel rente og 171 mia. kr. (62 pct.) med afdragsfrihed. Størstedelen af de afdragsfrie lån udløber i 2017-2019.

Andelen af rentetilpasningslån og afdragsfrie lån er stort set uændret fra 2012 til 2013. I 2013 var 58 pct. af realkreditinstitutternes bruttoudlån til landbruget med afdragsfrihed

Landbruget har fire år i træk haft negative nettoinvesteringer. Dvs. stalde, maskiner m.m. nedslides gradvist.

Landbrugets indtjening har de seneste år været rekordhøj, men alligevel er det ikke lykkedes landmændene at reducere gælden i nævneværdigt omfang.

Foto: Carsten Andreasen

Siden 2008 har den finansielle sektor afviklet nødlidende landbrugsbedrifter i et meget langsomt tempo. Rationalet bag den linje har været, at banker frygtede at udløse et sammenbrud på ejendomsmarkedet, hvis de på én gang satte et større antal landbrugsbedrifter til salg.

Klaus Kaiser vurderer imidlertid, at den økonomiske storm, som nu rammer landbruget, kan »øge tempoet i afviklingen af de nødlidende bedrifter.«

Sammen med gældsopbygningen frem til 2008 udgør de særlige danske rammevilkår på især miljøområdet en central del af forklaringen på, at landbrugets indtjening er for lav, selv når den topper. Eksempelvis indebærer danske særregler, at landmænd i Danmark tvinges til at anvende langt mindre gødning end landmænd i Tyskland og andre EU-lande. Det medfører, at de danske landmænd høster lavere udbytter af stadig ringere kvalitet. Det danske korn har så

lav kvalitet, at det kun bruges til svinefoder, hvis det opblandes med store mængder importeret sojaskrå.

»Vi står ikke med hatten i hånden og tigger om statslige hjælpepakker. Det eneste, vi beder om, er rammevilkår, som minder om de betingelser, de tyske landmænd arbejder under. Får vi det, kan vi øge produktionen, hæve kvaliteten, forbedre driftsindtjeningen og trække os selv ud af gældskrisen,« siger Lars Hvidtfeldt, viceformand i L&F. Alene de danske god-

ningsregler koster erhvervet et årligt tab på 1,6-3,3 mia. kr. afhængigt af kornprisen.

Landbruget er kørt fast

Chefanalytiker Jens Schjerning, AgroMarkets, siger:

»Selv da landbrugets indtjening toppede i 2013, var den stadig alt for lav. Nu går det hurtigt ned ad bakke med indtjeningen, og vi kan lige så godt sige det, som det er: Dansk landbrug er kørt fast økonomisk, og det bliver nødvendigt med ret dramatiske tiltag.«

Ifølge Jens Schjerning bliver det som et minimum nødvendigt at gøre tre ting:

»De danske rammevilkår skal tilnærmes forholdene i resten af EU. Samtidig skal ydelsen på gælden reduceres – eksempelvis ved at introducere statsgaranterede lån med løbetider på 50 eller 60 år. Endelig bør banker tage deres tab og overdrage de økonomisk nødlidende bedrifter til dygtige, unge landmænd for en fair pris,« mener Jens Schjerning.